

*РОДЧЕНКО А.А., магістрант, ПАРАСКЄЄВА А.М., к. е. н.,
доцент* Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕШКОДИ

Екологічні проблеми у світі, пов'язані із забрудненням навколишнього природного середовища, з'явилися з інтенсивним розвитком промисловості у ХХ столітті, а саме добувної, машинобудівної, хімічної, переробної та інших галузей. Але увагу проблемам екології вчені на той час приділяли мало. Людей більше цікавили новітні досягнення та відкриття, які вивели життя суспільства на новий, значно вищий рівень. Негативні наслідки розвитку науково-технічного прогресу ми бачимо сьогодні. Величезні сміттєві полігони, забруднене повітря, водойми, ґрунти переслідують нас кожен день. Можливо наше життя з розвитком науки стало кращим, але загальний фізичний стан планети став гіршим, що призвело до глобального потепління, утворення озонових дір та інших негативних явищ.

Розв'язання екологічних проблем проводиться на всіх рівнях існування суспільства: світовому (міжнародному), державному, місцевому, на рівні підприємства та кожної окремо взятої людини. Ми розглянемо проблеми при впровадженні СЕМ на промисловому підприємстві як одному з головних складових екологічного стану будь-якого населеного пункту та країни взагалі.

Одним з головних шляхів покращення екологічного стану навколишнього середовища є формування і впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві. Свої наукові роботи цій темі присвятили багато авторів. Однією з перших даного питання торкнулася Т. Галушкіна, яка у своїй науковій роботі «Екологічний менеджмент в

Україні» [1] описує моделі та напрямки розвитку економічних інструментів системи екологічного менеджменту, а також дає рекомендації з реформування механізму екологічного підприємництва і бізнесу в Україні. О. Ф. Балацький, В. А. Лук'янихін, Е. Лук'янихіна у своїй публікації «Екологічний менеджмент: проблеми і перспективи становлення та розвитку» [2] проаналізували переваги формування системи екологічного менеджменту на підприємствах України і зробили висновки про доцільність введення в країні стандартів серії ISO 14000.

При достатньо поглибленому вивченні даної теми, досі існують деякі проблеми при впровадженні системи екологічного менеджменту на вітчизняних промислових підприємствах. Екологічне управління вперше з'явилося в західних країнах. Одним з основних стандартів у цій сфері є ISO 14000, який був результатом Уругвайського раунду переговорів по Всесвітній торговельній угоді і зустрічі на вищому рівні в Ріо-де-Жанейро в 1992 році з навколишнього середовища і розвитку. У впровадженні стандартів ISO 14000 світовими лідерами є такі індустріально розвинуті країни, як Японія, Німеччина, Великобританія, Швеція. В Україні міжнародні стандарти ISO серії 14000 були прийняті як національні в 1997 році [3]. Однак їхнє впровадження здійснюється досить повільними темпами, що говорить про проблеми у цій сфері.

Одною з головних проблем при впровадженні СЕМ на промисловому підприємстві є розрізненість законодавства по великій кількості нормативно-правових актів. Навіть фахівцям важко дослідити всю сукупність приписів щодо здійснення екологічно небезпечної діяльності, не кажучи вже про керівників окремих підприємств. Крім того, проблемою законодавства про екологічний менеджмент є його недосконалість і суперечливість: окрім того, що в нас вже досить багато прийнято актів екологічного законодавства, вони не завжди узгоджені один з одним, доволі часто один одному суперечать. Чи не тому керівництво вітчизняних підприємств, зазвичай, мало уваги приділяє екологічним проблемам?

Безумовно, для того, щоб забезпечити ефективність екологічного менеджменту в Україні, потрібно удосконалити законодавство в цій сфері. Це можна зробити, наприклад, шляхом кодифікації норм законодавства про екологічний менеджмент. Крім того, для ефективного впровадження систем екологічного менеджменту необхідно розробити національні методичні рекомендації та деталізовані інструкції щодо порядку їх впровадження, адже викладення вимог до СЕМ в міжнародних стандартах не завжди є зрозумілим для керівника українського підприємства. Найкращим способом удосконалення законодавства про екологічний менеджмент в Україні, буде прийняття закону «Про екологічний менеджмент», який би встановив загальні вимоги до екологічного менеджменту підприємств. Разом з тим, слід привести до єдиної системи й екологічне законодавство України [4].

Другою, одною з основних проблем при впровадженні СЕМ, є розуміння співробітниками промислового підприємства необхідності цього заходу. Недостатня обізнаність персоналу деяких підприємств у сфері екології та екологічного менеджменту призводить до неефективності роботи СЕМ. Деякі робітники не знають екологічних аспектів діяльності підприємства, тобто чи спричиняє організація будь-яку шкоду навколишньому середовищу. Керівництво такого підприємства як правило націлює своїх робітників тільки на виконання норм праці, отримання прибутку, але не інформують про негативні наслідки роботи, що призводить до низького рівня екологічної культури співробітників підприємства. Очевидно, ця проблема є наслідком розрізненості і недосконалості екологічного законодавства.

Розвиток екологічної культури повинен відбуватися на всіх стадіях життя людини, від дошкільника до спеціаліста. І кожен з нас скаже, що він обізнаний у цій сфері, але на сьогоднішній день результат ми бачимо самі – численні екологічні проблеми. Тому необхідно додатково розвивати екологічну культуру персоналу на підприємствах.

Таким чином, на сьогоднішній день існує дві основні проблеми при впровадженні системи екологічного менеджменту на вітчизняних промислових підприємствах, а саме:

- розрізненість і недосконалість законодавства у сфері екологічного менеджменту, необхідність його реформування;
- низький рівень екологічної культури співробітників промислових підприємств, недостатня обізнаність у сфері екологічного менеджменту.

Вказані проблеми є взаємопов'язаними, одна витікає з другої. Отже, усунення недоліків в українському законодавстві про екологічний менеджмент допоможе керівництву і працівникам промислових підприємств розібратися з екологічними аспектами своєї діяльності і підвищити рівень екологічної культури.

Список літератури:

1. *Галушкіна Т.П.* Екологический менеджмент в Украине / Т. П. Галушкіна // Экономика Украины. - 1999. - № 6. - С. 78-83.
2. *Балацкий О. Ф.* Экологический менеджмент: проблемы и перспективы становления и развития / О. Ф. Балацкий, В. А. Лукьянихин, Е. Лукьянихина // Экономика Украины. - 2000. - № 5. - С. 68-73.
3. Екологічний менеджмент [Електронний ресурс] - https://uk.wikipedia.org/wiki/Екологічний_менеджмент - Заголовок з екрану.
4. *Гончарова А.С.* Роль екологічного менеджменту в управлінні якістю навколишнього середовища [Електронний ресурс] - <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11967/1/Grachova.pdf> - Заголовок з екрану.